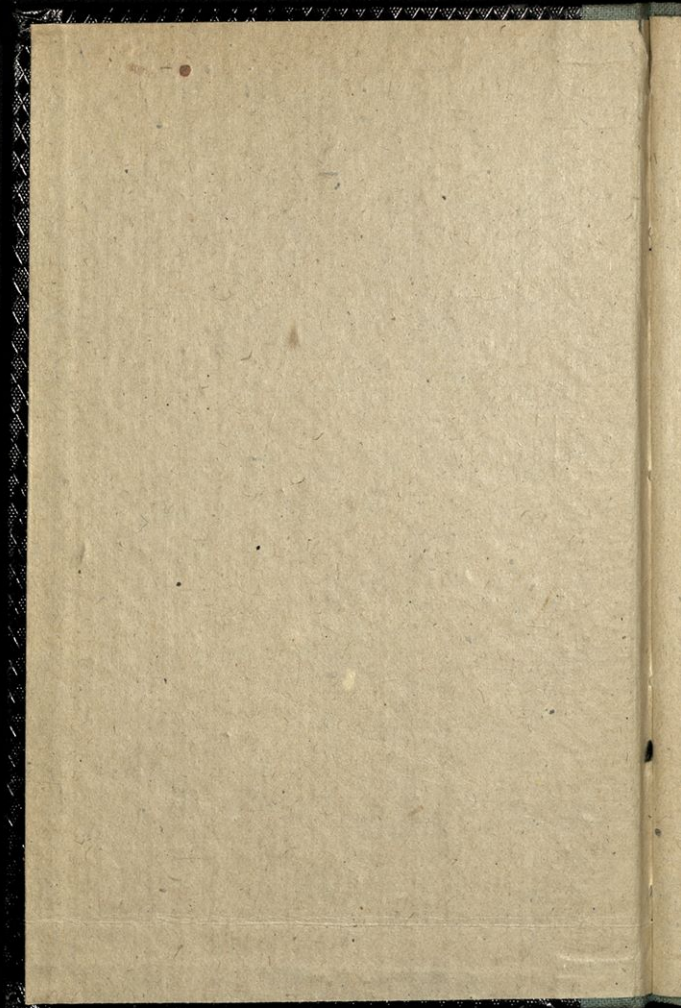
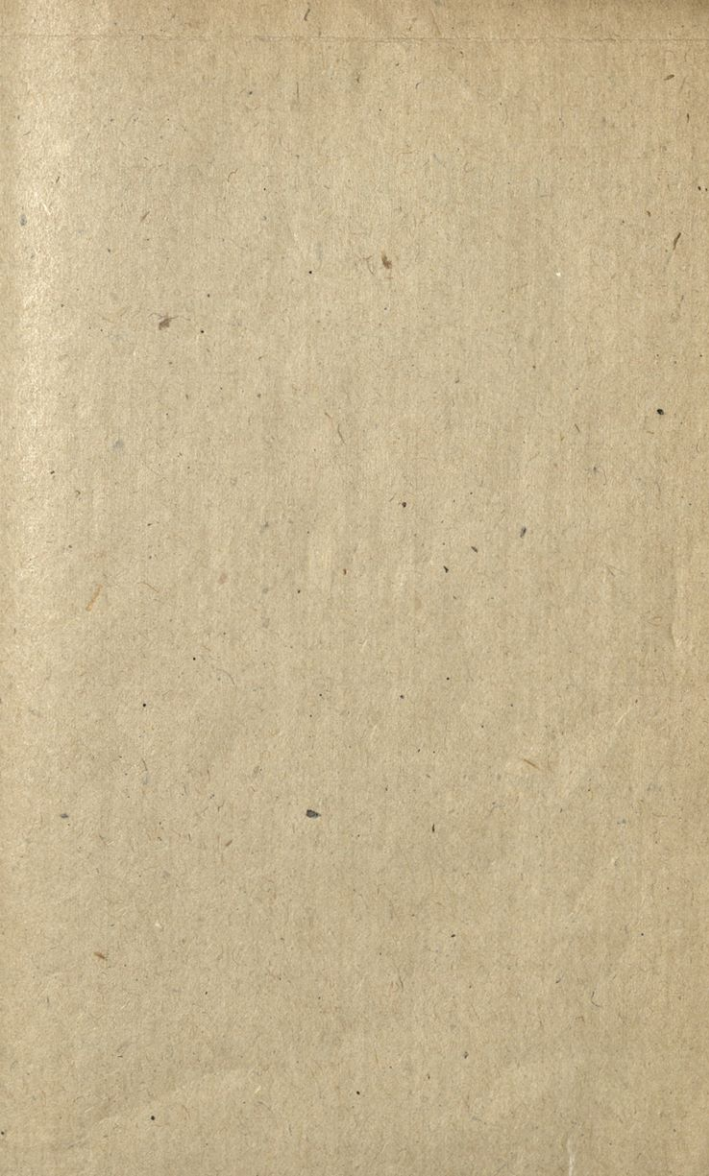
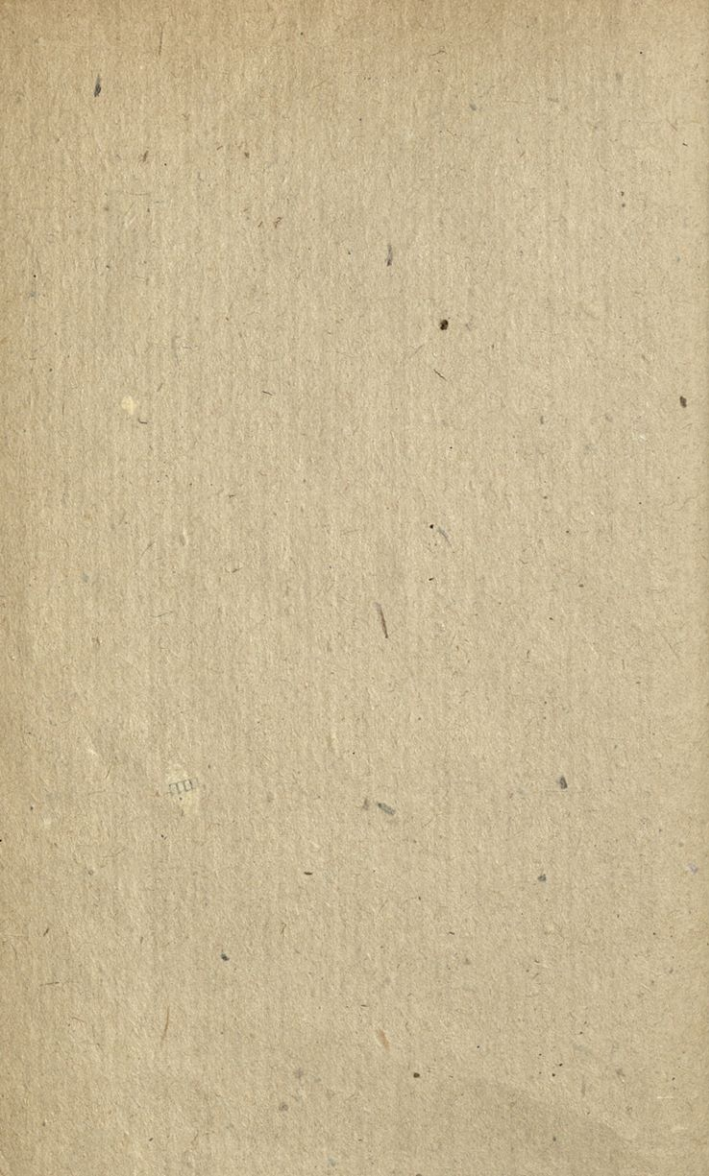

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

109472

274601

Jerica Jugovic.

Spisal in založil
Anton Kržič,
katehet.

(Ponatis iz „Zgodnje Danice“.)

V Ljubljani.

Tisk J. Blaznikovih naslednikov.

1879.

109472

109472

Lepo, ko angelji
V cvetji nedolžnosti
Sladko prepeva
Slovensko dekle!
Virk.

V narodni slovenski pesmi, ki se začinja z besedami: „Rasti, rasti rožmarin“, se slovenska deklica nekako tužno-milo pogovarja sama seboj, rekoč: „Kadar dekle umerla bom, — venček lep imela bom. — Tamkaj bodem ležala — belo vsa oblečena!“

Marsiktera Slovenka je prepevala tako, ali govorila enako, a zgodilo se ji pozneje ni tako. Mnoge pa so ostale od zibeli do groba stanovitne. Živele so nedolžne, umerle nedolžne! In nikamor se belo oblačilo tako lepo ne podaja, kakor na truplo nedolžnega merliča; nikjer se beli venci lepši ne vidijo, kakor na glavi ravno umerle device.

Taka, v resnici do konca zvesta nevesta Kristusova, ležala je v osmini neomadežanega Spočetja prečiste Device Marije l. 1857 na mertvaškem odru — belo oblečena — vsa z belimi venci obdana. — Tužno milo so v adventu 14. grudna zjutraj zapeli zvonovi v prijazni vasi Rakitini, ki ima svoje hiše razpostavljene po široki hribovski dolini, krog in krog s prijaznimi griči obdani, kaki dve uri od železniške postaje Borovniške. Od ust do ust je kakor blisk hitro šlo sporočilo: „Jerica je umerla!“ Vsak je vedel, ktera! Le en glas je šel po vasi, ko je zatisnila oči: „kako je bila dobra, kako pobožna in sveta, kako je bila vsa nedolžna! Blagor njeni čisti duši! Oh kako je srečna! Kdo bi si pač ne želel enako umreti!“ Tako in enako so se pogovarjali, tako so se menili vsi, kateri so jo poznali. In milo so se začeli jokati mnogi — zlasti reveži.

Bila je to Jerica Jugovic, nepozabljiva sestra mnogočislanege župnika č. g. Antona Jugovica v Borovnici, ki še zdaj radi o njej kaj hvalnega povejo in vselej z ginjenim srcem pristavijo: „Pač nisem vedel, kaj sem imel!“ —

Pri tem deviškem merliču se je res zgodilo prav po besedi nepozabljivega škofa Slomška, ki so rekli v neki pridigi, da takrat, ko umerje nedolžen človek, je tako, kakor bi nebeška prijateljica smert prišla in presadila žlahtno cvetlico iz zemeljske puščave v rajski vert.

Pokazal in opisal sem vam že nekatere take rajske cvetlice nedolžnosti. Pa bile so iz tujih krajev. Gotovo ste že sami si mislili: „Kako, da le iz tujih krajev bremo tako lepe izglede otročje nepopačenosti, zakaj neki ne katerih tudi iz naše prelepe slovenske domovine?

Vem, da med dobrimi ovčicami, ki jih skerbno vodijo naši dobri duhovski pastirji po slovenskih duhovnijah, je živelo že marsiktero dobro — prav dobro belo jagnjiče, marsikter ljubeznjiv deček, blaga deklica, ki so angelji Božji z veseljem iz nebes gledali na nje. Pa bili so tudi le angelji, ki so zapisovali njihove mladostne čednosti in dobre dela v bukve življenja, a na zemlji so ljudje, kateri so jih poznali, pozabili jih zapisati. Res, škoda za take ginljive izglede, da se pozabijo!

Toliko bolj me veseli, da vam morem prav veliko lepega povedati o Jerici, ker neki preblag gospod, ki so ranjco prav dobro poznali, so ginljive reči sporočili o njenem čednostnem življenji. In vsi, kateri so ž njo živeli v otročjih in poznejših letih, enako terdijo. Vsi tako pravijo, da Jerica je bila nenavadno dobra — izvoljena deklica: prav taka, kakor se v življenji svetnikov popisujejo deviška dekleta. Kar je mislila in govorila, kar je pisala in delala, vse je bilo v luči sv. vere: Jerica je bila ena tistih srečnih — pravičnih, ki „iz vere živijo“. Zato upam, da jo boste posnemali tudi vi, tolikanj raji, ker je — kakor pravimo — naše gore list, ter iz novejših, skor naših časov.

a) Predenj je hodila v šolo.

Rojena je bila Jerica Jugovic 11. svečana leta 1821 v Stari Loki na Gorenjskem. Že v otročji dobi je zgubila svojega ljubega očeta. Kaj se to pravi, precej v detinskih letih zgubiti očeta, to bi vam naj bolje vedeli povedati oni nesrečni otroci, ki so sami

prezgodaj čutili tako zgubo, ki so sami hodili na očetov grob molit, pa jokat se. Vendar še bolj občutljivo gorje bi bila za-njo očetova smert, ko bi ne bila še imela dobre, posebno pohlevne in pobožne matere, ki so tako ljubeznjivo za-njo skerbili v telesnih in dušnih zadevah, ter jo zgodaj v sv. resnicah podučevali in k dobremu napeljevali. To je bila za-njo nepopisljivo velika sreča; kajti po besedah sv. Krizostoma se že v otročjih letih vloži podlaga za to, kar ima človek enkrat biti. In menim, da za nobeno dobroto bi ne imeli biti otroci tako hvaležni, kakor za skerbno odgojo in za priserčne materne nauke. Blagor jim, kateri jih tako vestno spolnujejo, kakor jih je Jerica!

Jerica je bila nenavadno priden otrok. Milost Božja se je že v prvih letih očitno razodevala pri njej. Bila je krotka, tiha, brez vsake hinavščine, kakor jagnje za vse voljna. Svojo ljubo mamo je na migljej vbogala in sicer vselej z velikim veseljem. S sestrami in družimi otroci se ni prepirala; nikdar jim ni nagajala. Če se ji je kaj žalega zgodilo, je raji poterpela, da se je lepa zložnost in ljubezen med njimi ohranila. Za otročje igrače ni nič marala, je niso mikale; naj rajše je bila pri materi. Mater je tako rada imela, da se kar ni mogla ločiti od njih, „kar zmir bi se jih bila za obleko držala“, tako mi je pravila o njej njena še živeča sestra. Mati so ji bili na svetu vse. Veče nesreče menda takrat ni poznala, kakor materi se zameriti, mater razžaliti. Z materjo je naj rajše molila doma, z materjo naj rajše šla v cerkev in v cerkvi je naj rajše pri materi klečala. In v hiši Božji se je tako lepo vedla, je tako priserčno molila, da je bila videti, kakor angeljček: mladim in starim ginljiv izgled!

b) Šolska doba.

Prišel je za-njo čas, ktereга se dobri otroci vese-
lijo, leni pa bojé, namreč čas za šolo. Jerica je bila zelo vesela, vsa srečna, ko so jo šli mati zapisat v Loko v nunsko šolo. Dobra mati pa so imeli zdaj še bolj ostro oko na njo, kajti vedili so, kar tudi mi le predobro vemo: da slabi otroci se od dobrih nočejo nič naučiti,

nič lepega se navzeti, pač pa se dobri le preradi dajo hudobnim pohujšati — zapeljati. Zato so svojim hčerkam ukazovali, naj ne hodijo v šolo skoz vas in po veliki cesti, kodar se otroci dervijo dostikrat med kričem, temuč po bolj tihi stranski poti. Še zdaj vé njena sestra povedati, kako je Jerica natanko spolnovala to materno voljo. Nihče bi je ne bil pripravil, da bi bila le stopinjico storila ondod, kodar mati niso dovolili. Ker je tako večidel sama hodila v šolo in iz šole, ni vidila in slišala nič spotikljivega in njeno otroško serce je ostalo čisto kakor zlato, le da se je po lepih naukih, ki jih je slišala pri blagih gg. učiteljicah, od dne do dne bolj čistilo in lepšalo.

V šolo hoditi ji je bilo veliko veselje; zelo je bila žalostna, če je morala kdaj zarad bolezni ali kakega družega neizogibljivega zadržka domá ostati. K učenju je ni bilo treba nikdar priganjati, ne doma ne v šoli. Do vsakega nauka je imela veliko veselje, nad vse ljub in drag pa ji je bil keršanski nauk. Veselje do Božje besede se ji je že na obrazu bralo, in kadar je bila vprašana, je modro in gladko odgovarjala. Ravno to veselje za uk je storilo, da je bil vspeh njenega šolanja tako srečen. Kajti vsako delo se le tedaj naglo in točno opravi, ako se z veseljem, z navdušenjem poprijema, tolikanj bolj je treba pri učenji živega veselja in pogumne vneme. Kogar je treba k učenju še siliti, pritepati, nikdar ne bode veliko nosil v glavi; podoben je nespametnemu strdavcu, ki je zraven polne sklede vedno lačen, zato ker se mu zajemati ne zljubi.

Taka ni bila Jerica. Čeravno bolehná in slabotna, si je toliko prizadevala in trudila, da je bila po vsih štirih razredih med vsemi perva, da je bila vsako leto nad vse pohvaljena, perva v „zlate bukve“ zapisana, obdarovana s pervim darilom.

Pa ne le učenje, marveč vse njeno vedenje je bilo tako lepo, tako izgledno, da se ves šolski čas nikdo ni imel nič pritožiti zastran nje. In vse te otroške čednosti pri Jerici niso izvirale iz strahú; pri njej ni bilo nič hinavskega, nič prisiljenega: „njeno nedolžno serce je bilo čisto ogledalo, odperto vsim učenicam in verstnicam!“

Ni se bilo tedaj čuditi, da jo je vse rado imelo!

Precej ko je jela v šolo hoditi, se je pričela med njo in njenimi učenicami tista ginljiva zveza, ktera je mogoča le pri naj pridniših učencih in učenkah, oziroma na njih učenike ali učenice. Komu namreč ni znano, koliko srečo in koliko otročje veselje čuti nepopačeno mlado serce dobrega šolarčeka ali pridne učenke takrat, ko smé s polnim prepričanjem reči: „V šoli me imajo radi“, ali celó: „imajo me med vsemi naj raji“! Ali kdo bi mogel po drugi strani dopovedati tisto radost, ktero čuti za svoj poklic vneto učiteljsko serce takrat, ko ima pred seboj nedolžnega otročiča; tacega, kateremu se ne more v nobeni reči nič očitati, kateremu se pa vendar vidi, kako se z vsemi svojimi mladimi močmi prizadeva še boljši postati; takrat, ko smé radostno reči: „O da bi bili vsi taki!“ Kako živo nas spominja taka priserčna razmera na milega Jezusa, ki je v svojih mladih letih tudi rasel v milosti pri Bogu, in pa tudi pri ljudéh!

Krajše vam skor ne morem popisati veselih ur, ki jih je imela pridna učenka Jugovic v nunski šoli v Loki. Kdo bo rekel, da ni bil to za njo srečen čas?

Kakor gospé učiteljice, enako so jo čislale tudi njene součenke. Bila je v šoli drugim v spodbudo večkrat pohvaljena; pa zavoljo tega ni bila prevzetna, se ni nad druge povzdigovala, ker je dobro vedila, da vsak dober dar pride od zgoraj, od Očeta luči; zato je le Bogu za vse hvalo dajala. V svojem sercu je bila pripravljena, brez žalosti enakomérno prenesti, ko bi zaslužene pohvale tudi ne bila prejela. Sama je pozneje pravila, kako so jo enkrat ob koncu šolskega leta nune strašile, češ, da ne bode pervega ali celó nobenega darila prejela; in to pripovedovaje je pristavila, da je v svoji otročji priprostosti vse za resnico vzela, da ji pa ni bilo zarad tega nič hudo. Se vé, da so jo hotele učiteljice le poskušati in se še bolj prepričati njenega zlahtnega serca: zapisana in obdarovana pa je bila vendar le spet perva. In součenke ji takrat in nobenkrat niso bile nevošljive ali sovražne, marveč zavoljo tolikanj blagega serca in zavoljo tako ljubeznjivih lastnosti so jo zmir spoštovale in serčno ljubile vse njene verstnice.

Imele so neko posebno zaupanje do nje ter so jo rade kaj popraševale, ne le gledé šolskih nauk, tudi v dušnih zadevah so jo večkrat poprosile za svét. Prav ginljivo je, kar nam vé povedati še zdaj živa priča: „Ko smo se k spovedi pripravljale, smo se ž njo posvetovale in jo zaupljivo popraševale, rekoč: „Jerica! povej mi ti, kako hočem to povedati, kako ono itd.“

c) *Po šoli.*

Stari pregovor, ki si je že sploh po svetu veliko veljavo pridobil, pravi: „Izpred oči, iz spomina!“ — Naj raji, se mi zdi, da se spolnuje ta pregovor pri šolski mladini. Ko se umaknejo šolarji učiteljem izpred oči, jih le preradi tudi pozabijo in v nemar puščajo lepe nauke, ki so jih iz njihovih ust slišali.

Jerica ni bila taka. Tista priserčna zveza med pridno učenko in skerbniimi učenicami, ki smo jo pred omenili, ni terpela samo tako dolgo, dokler je v šolo hodila, marveč do smerti se ni razrušila. Do zadnjega izdihljeja ni mogla pozabiti svojih ljubljenih učiteljic. Velikokrat je z radostnim obrazom v misel jemala in blagrovala šolske leta. Z velikim spoštovanjem in serčno hvaležnostjo je gostokrat naštevala dobre, lepe nauke, ki jih je nekdanj prejemale v nunskih šolah. Ni dvomiti, da se jih je tudi v svoji pobožni molitvi hvaležno spominjala.

Nasproti pa tudi ona v samostanu ni bila pozabljená. Vsim nunam, ki so jo poznale, ostala je v blagem spominu. In kadar jih je prišla že v poznejših letih obiskat, vselej je bilo veliko veselje na obéh stranéh. Gostokrat je prejela od njih tudi kako prijazno pisemce. Gotovo malokrat je bila tako razveseljena, kakor ob taki priložnosti, ker je vedila, da listek iz rok nekdanjih ljubih učiteljic je vselej poln lepih nauk in dobrih svetov, kakoršne znajo dajati le one osebe, ki jih same prepričane v djanji spolnujejo.

Pa tudi nauk, ki jih je v šoli slišala, ni pozabila; pridobljenih vednosti ni zanemarjala, marveč marljivo jih je še pozneje pomnoževala. Kako lepo je izdeljevala ženske ročne dela! Znala je narejati prelepe

šopke (umetnost, ki takrat ni bila še tako splošnja, kot zdaj), in ponarejati cvetlice, ki so bile pravim tako podobne!

Gladko je znala brati, govoriti in pisati v slovenskem in nemškem. Zlasti v slovenskem jeziku je že ob tistem času znala (s pravimi ločnicami, s pravilnimi odstavki, brez sicer navadnih nemškovalnih napak itd.) tako lepo pisati, da bi mnoge pisma iz njenega peresa, ki se v več krajih skor kot svetinje hranijo, še zdaj, ko je slovenščina in njen nauk že za toliko naprej, lahko veljale za izgled celo mnogim „izprašanim“, ki imajo spričevalo „zrelotnega izpita“ v žepu. Povedali bi lahko mnogo izgledov; omenimo naj le enega. Že l. 1854 je zapisala na podobico, ki jo je darovala svoji prijateljici Nežki R. za spomin, te-le za tisto dobo dovelj gladke verstice:

Vse bogastvo in lepote
So zgolj nič brez Božjega strahu,
Le tá posede vse dragote,
Kdor prav služi samemu Bogu.
To si, Nežka, k sercu vzemi,
To pred Tabo vedno naj stoji,
To naj bodo tvoje misli,
Le po tem naj duša hrepeni!

Vendar vsi posvetni nauki so ji bili le orodje, le pripomoček, da si je viših nebeških resnic sv. katoliške vere čedalje natančnije priučevala. Keršanski nauk ji je bil že v šoli naj ljubši, in ostal ji je naj dražji zaklad prav do smerti. Jerica je z besedo Božjo, rekel bi, delala kakor ona žena v evangeliju s kvasom, ki ga je vmesila v moko, da se je vse skvasilo. Tudi ona je devala — in do zadnje ure ni nehala devati — kvas Božje besede v svoje rahlo nedolžno serce, da je bilo vse po Božji volji prenarejeno, da je strah Božji — nebeški Duh — prešinjal in vodil vse njene mlade moči, dušne in telesne. Beseda Božja ji je zgodaj vžgala plamen žive vere, iz ktere je vzhajalo tako lepo življenje in toliko čednosti!

In da bi ta plamen nikdar ne ugasnil v njenem sercu, ni bila zadovoljna še s katekizmom in tem, kar se je bila v šoli naučila, temuč zvesto in nepremakljivo

je poslušala vsako pridigo in keršanski nauk, kolikor-krat je mogla; marljivo je prebirala pobožne knjige, kolikor je utegnila, naj raji take, ki so jih spisali sveti možje in vodniki pobožnega življenja; radostno, kakor glas iz nebes, je sprejemala nauke svojih dušnih vodnikov; in sploh ji je bilo vselej naj večje veselje o svetih rečeh se meniti, kakor piše neki prijateljci: „Meni je naj ljubše se kaj od dušnih reči pomenkovati, kakor sve tudi osebno vselej navado imele.“ Po tem potu si je nabirala, kakor pridna čebelica, lepih naukov in za keršansko popolnamost potrebnih vodil.

Česar je pa polno sercé, je učil dobrotljivi Zveličar sam, to tudi iz ust gré. Ne le, da ni nihče nikoli slišal nobene pohujšljive iz njenih ust, dajati je znala tudi tako lepe nauke, da je bil večkrat vspéh očiten. Prepričan sem, da mnoge izmed njenih verstnic so ji bile in so, že v življenji, hvaležne in hvalo ji bodo vedile še v nebesih, da jim je pripomogla k lepši kroni. Povém naj le en sam prigodek:

Nekoliko časa pred njeno smertjo so jo prišle obiskat nektare vaše dekleta. Vstopijo se okrog njene postelje, ona pa se nekoliko podpré ob zglayje in jim začne tako lepo govoriti o svojem nebeškem Ženinu (se vé, da ne pozabi pograjati tudi posvetnih zapeljivcev), da se niso mogle joka zderžati. Pretresljiv je bil ta prizor: za smert bolna blede devica na bolniški postelji se vsa vesela smehljá, — močne zdrave in cveteče deklice pa si zraven solze brišejo! Ena — tako so mi ljudje pravili — je domú gredé vsa objokana rekla: „O da bi bila jaz pred šla k Jerici!“

Toda ne samo iz ust gre to, česar je serce polno, tudi iz oči, iz možganov, iz rók itd., vse je sercu pokorno: misli, želje in dela. Zato je bilo pri Jerici vse tako dobro in prav, ker je bilo po veri tako oblačeno njeno sercé. Seme Božje besede je tu padlo na prav dobre tla, zato je obrodilo stoterni sad keršanskih čednosti. Omenimo le nektare.

d) Njena pobožnost.

Ker je bila v verskih rečeh tolikanj podučena, je pač dobro vedila, da ena naj imenitniših dolžnosti, ki

jih imamo do Boga, je pobožna molitev, s katero vsega-mogočnega Gospoda z zbranim duhom častimo in hvallimo, se mu za prejete dobrote serčno zahvaljujemo in ga ne nehamo zaupljivo prositi za vse potrebne dušne in telesne darove. Vedila je pa tudi, da po nauku sv. Avgušтина zna le tá prav živeti, kdor zna prav moliti. Zato je večidel ves svoj prosti čas obračala v molitev in pobožne vaje. Ob nedeljah, ko je tudi na deželi ves dan cerkev odprta, je pred službo Božjo in po opravlilu dolgo časa v cerkvi klečala in kakor zamaknjena dolgo dolgo molila. Tudi ob delavnikih je cerkovnika prosila, da ji je ob gotovem času cerkev odpiral, kar se je toliko lože zgodilo, ker je bivala pri gospodu svojem bratu. Nek večer se je cerkovnikov pomočnik, ki ni vedel za njo, zelo prestrašil, ko jo je ob Marijnem zvonjenji zagledal nepremakljivo klečati pred tabernakelnom; menil je, da je kaka nadzemeljska prikazen iz onega svetá.

Pred sv. Rešnjim Telesom namreč je naj raji molila, do naj Svetejšega je imela prav serafsko pobožnost. Še ko je v Loki v šolo hodila, se ji ni zdelo zadosti, le pri šolarski maši biti, marveč iz ljubezni do Jezusa v presv. Zakramentu je hodila vsak dan, če je bilo le mogoče, tudi ob šestih k sv. maši, zato ker je bilo pri tej maši v nunski cerkvi vselej sv. Rešnje Telo izpostavljeno. Dne prvega sv. obhajila se je že dolgo naprej veselila; komaj ga je pričakovala. In kako skerbno, kako ginljivo je bilo njeno pripravljjanje za ta presrečni dan! Prav ta dan se je — sej pri dobrih otrocih ne more drugače biti — kar vidno vnela ljubezen do Jezusa v njenem mladem sercu. Rada bi bila sicer vsemu svetu prikrila, kako je gorelo serce, rada bi bila svojemu Zveličarju bolj na skrivnem služila; ali tako plamteča pobožnost se ne dá popolnoma zakrivati, pokaže se nehoté tudi na zunanjem, na vsem obnašanji. V ginljivo spodbudo je bila vsim, ki so jo vidili, s koliko skerbjo se je pripravljala za sv. zakramente, kako goreče jih je prejemala, s kako hrepenečim in kopernečim veseljem je pogostoma hitela k neusahljivemu studencu Božje milosti in ljubezni. Pa kakor je bila sama po lastni skušnji prepričana, kako neogibno potrebno je večkratno pre-

jemanje ss. zakramentov, ako hoče slabotni, omahljivi človek — zlasti v viharnih in vihrastih letih nevarne in neskušene mladosti — v dobrem stanoviteno ostati ali celo napredovati v keršanski popolnosti: tudi svojim verstnicam in tovaršicam ni vedila za boljši nauk in svèt, kakor da jim je pri sleherni priložnosti priporočevala pogostno prejemanje ss. zakramentov! In če je vidila, da njeno ogrevanje ni bilo brez vspeha, je bila zelo vesela. Pripoveduje se, da je take osebe, ki so šle od sv. obhajila — z Jezusom v očiščenem sercu — posebno čislala; takim je naj raji postregla, naj raji kaj v dar dala.

Drugi prostorček v njenem deviškem sercu je bil za prečisto Devico, Božjo Mater Marijo; kajti še misliti si ne moremo dobrega kristjana, da bi Marije ne ljubil in ne čestil: ako Marije ne sprejme za svojo mater, bo kmali tudi Jezusa zgubil. Marijne pridige poslušati, Marijne knjige brati, Marijne pobožnosti opravljati, Marijne pesmi peti, Marijne svetinice in podobice za vezilo dobivati in Marijne čednosti posnemati: to ji je bilo rajsko veselje!

Živela je namreč ravno ob času, ko se je bila začela po naših ljubljenskih krajih tako krasotno razširjati slava Marijna. Mnogi slavni možje in blagi gospodje so začeli v čast nebeški Kraljici lepe knjige pisati, navdušene pesmi zlagati in ginljive napeve izdajati. Zlasti so ti marljivi gospodje Marijne cvetke — bele šmarnice! — v šopke povezovali, na Marijne oltarje pokladali ter tako začeli širiti prelepo šmarnično pobožnost, ktera je zdaj Slovencem že sploh tolikanj priljubljena! Mnogo teh gospodov še živi in slavno nadaljujejo med nami tako slavno začeto Marijno delo. Kdo jih ne pozna!

Kako je bila blaga Jerica oveseljena, kadar je prinesla „Zgodnja Danica“ kako novo Marijno pesem! In bolj ne vem če bi jo bila kaka ljubljanska novica razveselila, kakor če je tedanji orgljar kupil kako „novo Marijno“ pri g. Riharji v Ljubljani. Ko so se bile po nekterih slovenskih krajih že šmarnice začele, Jerica tako dolgo ni mirovala, da so se začele tudi v Rakitini. Zlasti je vnemala in nagovarjala k temu mladino; in ne zastoj. Kmali se je nabralo toliko, da se je mogla

naročiti lepa Marijna podoba brezmadežnega Spočetja; cvetlice in šopke je znala sama prav krasno izdelovati; še nektare zapreke je bilo odstraniti: in prišel je majnik — Rakičanje so imeli šmarnice med prvimi na Slovenskem! Oj kako se jih je Jerica že naprej veselila vsako leto! Kmali po novem letu, ki je bilo njeno zadnje, je pisala ljubljanski prijateljici pismo, v katerem se bere razun družih lepih reči taki-le stavek: „Ne mislim pred v Ljubljano iti, kakor v majniku, da bom vendar Marijno lepoto ogledovala po cerkvah, ako bo Božja volja!“

V nekem drugem pismu sama razodeva, koliko zaupanje je imela do Marije: „Jaz zamorem“, tako piše, „iz lastne skušnje poterditi, koliko razun zaupanja v predobrotljivega Boga zda tudi detinsko zaupanje v Njegovo brezmadežno Mater Marijo. Moja ljuba sestra Urša je v soboto po velikem Šmarnu hudo zbolela. Bila je 11 tednov bolna; zdravniki niso celó nič več imeli upanja, da bi še kdaj ozdravela; bila je popolnoma vdana v voljo Božjo in pripravljena umreti, — že smo ji svetili. V tacih okolišinah se spozná, koliko zda, ko je človek že v mladosti dobro podučen. Iz njene izbice se je ravno na Žalostno goro (pri Preserjih) vidilo; ne-kerikrat sem zdihnla k Nji. — Moje zaupanje v Marijo ni bilo osramoteno, kmali je bila sestra ozdravela. Če hujši je vojska, imenitniši je zmaga!“

Ne bomo naštevati dalje njenih mnogoverstnih pobožnosti, le eno še omenimo: njeno goreče in zaupljivo češenje svetnikov in svetnic Božjih. S kolikim veseljem je prebirala krajše in daljše popise njihovega spodbudnega življenja! S kolikim stermentem je občudovala njihovo vzvišeno popolnost in junaško gorečnost! Zlasti, kadar je brala življenje kake svete device, ki je Boga posebno ljubila, je izdihnla: „O kako v tesni zvezi ljubezni je bila že tukaj s svojim nebeškim Ženinom sklenjena!“ Življenje svoje patrone si je dala po učenem gospodu še posebej slovensko sestaviti, da bi ga prav dostikrat brala in tem živejše v spomin in v serce vtisnila. Lepo spisana knjižica, „življenje sv. Jederti“ v njeni zapuščini, nam še zdaj sama priča, da jo je imela prav velikokrat v rokah ter se prav gostokrat pogledala v to jasno deviško življenje, kakor v čisto ogledalo! —

In koliko milosti so ji sprosili svetniki v nebesih pri ljubem Jezusu, kdo bi vedel to povedati! Zdaj ima priložnost se jim zahvaliti, ko je zaupljivo že sama med njimi v presladki nebeški družbi!

e) Njene tri naj ljubše čednosti.

Pobožnost v ožjem pomenu ali molitvenost je prav lepa reč. Vendar sama za-se, če ni z drugimi keršanskimi čednostmi zedinjena, je sirota, ktera pred tronom Božjim ne bode milosti našla. Jezus je že takrat, ko je bil na zemlji, obsodil hinavsko pobožnost, ki misli brez lepega življenja, brez natančnega spolnovanja zapovedi Božjih in cerkvenih priti v nebesa; rekel je: „Ne vsak, kateri pravi: Gospod, Gospod, pojde v nebeško kraljestvo, temuč kateri spolnuje voljo mojega Očeta, kateri je v nebesih, tisti pojde v nebeško kraljestvo!“ Molitev tedaj je veliko, je dolžnost, pa še ni vse; molitvenost je imeniten pripomoček, neogibno potreben pripomoček za pravo svetost, pa sama za-se še ni svetost, ter se lahko reče: brez pobožnosti ni keršanske popolnosti; pač pa se vidi sem ter tje pri hinavskih nekakšna pobožnost brez keršanske pravičnosti, ktera zahteva hudega se varovati in dobro delati.

Jerica je oboje čudovito lepo združevala. Pogosto in pobožno je klicala Gospoda, kakor je bilo v prešnjem odstavku rečeno, zraven pa se je prizadevala, kolikor mogoče, njegovo sveto voljo zvesto spolnovati, tudi v vseh družih keršanskih čednostih napredovati. Zane-marjala ni nobene; vendar pred vsem se je trudila za tri čednosti, ki so nekako podlaga bogoljubnemu življenju. To nam je sama zapisala tako-le: „Nebeški vertnar se je res milostljivo na me ozerl, da mi tri cvetlice kaj prijetno dišijo, namreč vijolica ponižnosti, lilija čistosti in vertnica roža keršanske ljubezni.“

Oh kako je prav imela, da je bila za te tri čednosti Bogu tolikanj hvaležna; o kako prav je ravnala, da se je ravno za te tri toliko prizadevala! Kaj pa je, če smem vprašati, kaj pa je mladina brez ponižnosti, brez čistosti, brez ljubezni do Boga in do bližnjega?!

Ne angeljem, marveč satanu so podobni mladenči in dekleta brez teh čednosti! Napuh, ta pošast, ki se zlasti dandanašnji velikrat že pri otrocih kaže, ta pošast je zaveržene angelje treščila iz visokih nebés v globoko brezno peklenško; nečistost spremeni angeljsko lepoto v satanovo nagnjusnost; brez keršanske ljubezni pa kristjan tudi nič ne veljá, kakor nas uči sv. apostelj Pavel, rekoč: „Ko bi človeške in angeljske jezike govoril — ko bi znał prerokovati, in bi vedil vse skrivnosti, in imel vso učenost; in ko bi imel vso vero, tako da bi gore prestavljal: ljubezni pa bi ne imel — nič nisem.“ (I. Kor. 13, 1. 2.)

Kako krasna in veličastna je bila Jerica zlasti vsled teh treh čednosti pred Bogom in pred ljudmi! Kako lepo res ji je cvetela vijolica ponižnosti! Posvetnega bogastva sicer ni imela, da bi bila mogla prevzeta biti, a v svojem sercu je imela nakopičenega toliko bogastva nebeških zakladov, da bi bila lahko ponosna, lahko se čez druge povzdigovala. Toda Jerica je vedno ponižne misli ohranila o sebi in o svojih čednostih. Ničesar se ni tako bala, kakor tega, da „se samolastna ljubezen tje ne vrine, kjer ima biti Božja ljubezen“. To bolezen, ktere se je tako varovala, imenovala je „hudo dušno merzlico“. Rada je ponavljala besede sv. Kolete: „Lastno voljo zatajiti je večje cene, kakor vse bogastvo sveta zapustiti.“ — Če jo je kdo kaj pohvalil, je pohlevno rekla: „Bogu bodi hvala, Darivcu vsega dobrega!“ Vselej je znala kak izgovor dobiti, da je brez hinavščine zavernila hvalivca. Tako n. pr. je odpisala na pohvalo svoje znanke: „Oh, pri sodbi Božji me boš pač v drugi podobi vidila, ki me zdaj za predobro misliš! pred svetom — ali pred Bogom — se neomadežnega ohraniti je velik razloček! Klicati moram iz globočine serca s prerokom: Usmili se me, o Gospod, po svoji veliki milosti! itd.“

Jerica je bila prav dobra pevkinja, zlasti drugi glas, „alt“, je kaj prijetno pobirala. In kdo ne vé (zamera gori ali doli), da so pevci in pevkinje radi prevzetni! O njej pa priča njena tovaršica, ki je hodila ž njo na kor in k pevskim vajam, da je vedno le zadnja

hotela biti; kakor se pri družih prevzetnost ne more skrivati, tako je njena ponižnost vsim bila znana.

Kaj hočem pa reči še le o njeni drugi cvetki — beli liliji nedolžnosti, ki je krona vsih čednosti! Za to nežno snežno-belo cvetlico se je tako bala, da ji je bila naj manjša sapica nespodobnosti zadosti, da je urno ubežala. Njena ravno kar omenjena tovaršica, mladostna prijateljica, pripoveduje, da jo je ob taki priložnosti, če je bilo le naj manjšo nespodobno reč viditi ali slišati, kar od zadej za obleko potegnila, kakor bi hotela reči: „Bežive od tod!“ — O neki priliki jo nekdo za roko prime — brez kake napačne misli; ona pa urno in spoštljivo roko umakne, ker njeno nedolžno serce ji pravi, da se to ne spodobi. O kako zdaj Jerici vse to prav prihaja, ko spremljuje Jagnje Božje po nebeških višavah ter prepeva pesem, ktere drugi ne morejo peti, kakor le oni milijoni izvoljenih, kateri so nedolžnost ohranili od zibeli do groba!

Sploh je znano, da je bila rada vesela, večidel dobre volje. In kdor bi mene vprašal, zakaj neki, vsakemu bi odgovoril: zato, ker je bila nedolžna, je bila lahko tako vesela, je lahko že na zemlji začela peti tisto rajsko pesmico, ktere ne morejo umeti oni, kateri šeste zapovedi natanko ne spolnujejo. Naj reče svet nečimerni, kar mu je drago, naj sodi svoje otroke, kakor mu je ljubo, res je pa vendar le in bo ostalo vsikdar res, kar pesnik poje, namreč, da le

„V cvetji nedolžnosti

Sladko prepeva

Slovensko deklé!“

O njeni veliki ljubezni do Boga je bilo že govorjenje, ko sem razkladal njeno gorečo pobožnost; pristaviti imam le še dve reči, ki nam še posebno žarko kažejo plemenitost njene vzvišene ljubezni Božje.

Slavnoznani pobožno-marljivi pisatelj slovenski č. g. J. Volčič mi pišejo, da so štiri dni pred Malo mašo leta 1854 z nekterimi prijatelji prišli obiskat svojega dobro znanega in priljudnega znanca v Rakitini. Neznansko je lilo, da so vsi premočeni pribredli v prijateljsko hišo. Pridna Jerica je urno nanese gospodove obleke v gorko hišo, da so se preoblekli in vsak svojo

obleko posušili. Obilno je bilo smeha, ko so se vidili gospodje v tuji obleki, ktera je vsakemu drugač stala, le prav nobenemu ne. Tudi Jerici se je dobro zdelo, da je bilo častitim gostom tako ustreženo. „Kako nedolžno serce je imela ne bom pozabil“, pišejo dalje. „Čez noč se je zvedrilo in prihodnji dan je bil lep. Na vse zgoda je bila obleka naša vsa suha, osnažena in „okertačena“. Vsi veseli gremo po sv. maši na vert, kjer sem se dušni lepoti blagega dekleta še bolj čudil. V sredi lepo rastečih cvetlic so sem ter tje ležale tudi buče; pa te buče so kazale pobožnost njeno. Na eni je bilo izrašeno Jezusovo presv. Ime; na drugi Marijno presladko Ime; na tretji je bilo pisano: Jezus, Marija; na četrti: O Marija, naša Mati; na peti: Jezus, jaz te ljubim. In tako je vsaka buča nam pripovedovala, kako lepo je serce dekleta, ki jih oskerbljuje. Mene je to ginilo.“ In koga bi ne ginilo, ko vidi očitne znamenja tolike ljubezni Božje?

Druga dogodka je pa taka-le. Loške nune, njene nepozabljive učiteljice, so hotele ob neki priložnosti s prav priserčnim darčkom razveseliti svojo nepozabljeno učenko v samotni Rakitini. Poslale so ji lepo podobo Božjega Deteta, krasno iz voska narejeno (gospod brat imajo ta dragoceni spominek še zdaj na svoji omari). O ko bi jo bili vi le vidili, kako se je vendar razveselila te podobe, ko jo je pervikrat zagledala! Kar na kolena je padla pred njo, in moliti je začela, tako živo ji je pred oči stopilo tisto Dete, ki je bilo v betlehemskem hlevčku, čeravno s človeško natoro, vendar vsigamogočni, vse ljubezni in časti vredni Bog!

Prav posebno je pa Jerica pokazala, kako zelo Boga ljubi, tudi s svojo izgledno ljubeznijo do bližnjega vsled besedi sv. aposteljna, ki pravi: „Ako kdo ne ljubi svojega brata, ki ga vidi, kako bo ljubil Boga, ktere ga ne vidi?“ Kako popolnoma je bila ta čednost pri njej, povedali bi naj lažje č. gospod njen brat, ki jim je tako zvesto stregla; povedati bi vedili (ko bi še živeli) njena ranjca mati, ki jim je toliko lét vselej vse storila, kakoli si je mogla misliti, da jim bode všeč, in jim je tako dobrodejno slajšala grenkobo dolge bolehnosti in lajšala težavno breme starih lét. Povedati bi nam utegnili be-

rači in bolniki, domači in od drugod, kako usmiljeno je bilo njeno serce, in kako modra njena glava, ker je znala vse tako v prid obračati, da hiša ni preveč terpela, ubogi terpini so pa vendar le pomoč in tolažbo prejekali. Povedati bi znale njene verstnice in tovaršice, kako se je varovala koga žaliti, in kako skerbno se ogibala vsakoršnega opravljanja. Povedati bi vedili vsi, ki so jo poznali, kako je bila prizanesljiva, kako je vsako še tako hudo razžaljenje precej zadušila in odpustila, še preden je prav do serca prišlo! Pa kjer sem popraševal, sem dobil odgovor, da ni mogoče po vrednosti popisati njene ljubeznjive dobrotljivosti, tolika je bila. Kmetiški prileten mož mi je rekel: „Take ni bilo še v Rakitini in je ne bo“. Neki gospod so jo skrivaj opazovali v trenutji, ko je miloščino delila beračem: tako jim je lepo in ljubeznjivo stregla, da so gospod nehoté izdihnili: „O kako imaš, Jerica, vendar žlahtno serce!“ Spet tretji piše: „Ljubeznjivo nam je stregla, kakor le res nedolžna duša zna“; in še četerti pristavlja: „To je bila res izvoljena duša!“ Drugi enako. — Po vsem tem tedaj tudi jaz ne morem družega zapisati, kakor to, da je bila dobrota njenega serca neizrekljiva, nepopisljiva. Kajti res so v človeškem življenji nekatere reči, ki se ne dajo z besedo dopovedati in ne s čerkami popisati. V pričo nedolžnih, v resnici svetih ljudi se nam zdi tako nekako prijetno, olajšano, tolažljivo — in vendar sami ne moremo povedati, kako in zakaj. Imajo že taki neko nebeško predpravo: da so sami veseli, pa tudi druge razveseljujejo! V življenji svetnikov imamo za ta stavek toliko izgledov!

Jerica je bila zadovoljna s svojim stanom; to je sama rekla. V samostan bi bila rada prišla, pa je bila bolehná in slabotna. Nekemu gospodu je razodela želje, da bi šla rada k usmiljenim sestram, ta pa ji odgovori: „Jerica, sej si doma lahko usmiljena sestra.“ In res je bila, tako, da prav njej veljajo besede one pesmice, ki jo je nekda j tako rada prepevala:

Kakor vijol'ce cvet
Razveseljuje svet
Modro, ponižno
Slovensko deklé,

f) Njena bolezen, smert in pogreb.

Mnogo jih je želelo, da bi bila še dalje živela; pa Bogu je dopadlo jo iz zemeljskih britkosti k sebi v rajsko veselje poklicati. O svoji zadnji bolezni sama tako piše: „Božja ljubezen me je postavila v šolo terpljenja. Nisem še tukaj tako hude zime imela, kakor letos. V penzionu živim, kašelj in bolečina v persih pri vsem mehkuženju in varnosti le narašča; ko iz hiše grem, moram usta zavezati, tako mi merzel zrak sapo maši. Gospod pravijo, da bo zdaj, ko se ogreje, bolje; jaz pa mislim, da me bo položilo — po naturnih postavah ne morem drugač misliti: pravo sušico imam. Le ako mi usmiljeni Bog zavoljo matere in gospoda nekoliko življenje podaljša, bo drugač.“

Res je bilo tako: nemila sušica (jetika) jo je bila položila na posteljo, več mescev jo je mučila, in slednjič upognila to šibko pa krasno cvetlico. Pa preden ji je neprizanesljiva smert prestigla nit življenja — v zadnji bolezni — kazala je nekako še naj lepše cvetje, tako rekoč v svitu zahajajočega solnca. Naj bolj zanesljiva sodba človeškega življenja je ta-le: v ognju se čisti zlato, v nesreči in bolezni pa serce pokaže, kakšno je!

Nesreča namreč in zlasti bolezen pride kakor velik „vprašaj“ k hiši človeškega telesa in tako hlastno in občutljivo poterka na serce, češ: „kakšno si?“ da mora biti koj odgovor, kakor že: dobro ali slabo. Slabi in polovičarski kristjani, sploh ljudje slabega serca, postanejo koj otožni, sitni, pusti, čmerni, jezni, obupljivi; dobri, sveti kristjani pa ostanejo v naj hujših križih, bodi da tudi že smert skoz okno po njih gleda, ostanejo mirni, utolaženi, celó veseli in v voljo Božjo vdani ter ravno s tem jasno pripovedujejo vsim: kako blago serce jim bije v persih. Predragi! če se imamo še sploh kaki reči čuditi, čudimo se takim, ki so v nesreči veseli, ki se ob smertni uri smehljajo ali celó pojejo!

Med take štejem Jerico. Kakor v prešnjih večkratnih boleznih, tako je bila tudi v zadnji vsa v voljo Božjo vdana in mirna. Nekoliko tednov pred svojo smertjo je zaupljivo poprašala nekega duhovna, ki so ji bili že v življenju mnogo lepih nauk in svetov dali: „Vedno ste

bili odkritoserčni do mene, prosim, povejte mi, kaj mislite, bom še kdaj ozdravela ali ne? nekteri mi še upanje dajejo.“ Niso si upali prikrivati očitne nevarnosti, s težkim srcem ji rekó: „Pri Bogu je vse mogoče, — ali bolezen je že tako daleč segla, da zdravja, škoda res, ne moremo več pričakovati.“ In Jerica? — prav sladko se je nasmejala in rekla: „Sej jaz tudi ravno to mislim; naj bo, kakor je Bogu dopadljivo, naj se zgodi Njegova sveta volja!“

Zgodila se je Njegova sveta volja — 14. grudna 1857 zjutraj ji je zazvonilo, kakor je bilo že rečeno v začetku. Umerla je ravno v osmini brezmadežnega Spočetja Device Marije, katero je v življenji tako priserčno častila; še zadnje leto, ko se je dogovarjala, da bi v majniku prišla zarad milejšega zraka v Ljubljano in pri Riharjevi Jerici stanovala, je veliko radost čutila, ne toliko za ljubljanski zrak, marveč za ljubljanske „Šmarnice“: „O kako bi me veselilo, je pisala, v tem času doli biti!“

Pogreb je bil nenavadno lep in ginljiv, zato ker je bil merlič nenavadno čestitljiv! Veliko ljudi se je zbralo v praznični obleki, ker vsa duhovnija jo je spoštovala in rada imela. Bilo je tudi več duhovnov. Ko prinesejo Jerico v cerkev, po kateri se je v zdravih dneh njen mili pobožni glas s kora razlegal, stopijo č. g. Frančišk Anžlovar, njen nekdanji katehet, na prižnico, in pri prvih besedah, ki jih izrekó: „O kje si, Jerica! moja tako pridna učenka, kje si!“ se je zaslišal glasni jok! Vogovoru so ob kratkem naštevati in razkladali njene zasluge, čednosti in dobre dela ter sploh njeno bogoljubno življenje. Prav živo so jo priporočali za izgled vsim, posebno pa ženski mladini, dekletom, naj jo stanovitno posnemajo!

* * *

O slovenska mladina, posnemaj take izgleda! Tvoj posebno hud greh je mlačnost, merzlota za Božje, nebeške reči! Vedi, da nebeško kraljestvo ni za lene, za mlačne: nebeško kraljestvo silo terpi: treba je serčnosti, vneme, ognja, truda in vojske! Ljuba mladina, za vse

si tako živa, tako vneta in serčna, celó stanovitna: zakaj ravno za nebesa delaš tako omahljivo, tako polovičarsko, tako prisiljeno, tako merzlo, tako počasno! Zbudi se, vzdigni se! Mlada kri ti po žilah teče: tedaj urno, hrabro, vneto, ognjevito proti nebesom — sursum corda — na kviško mlade serca!! — Tu ti ne gre za kosček kruha, za mali dobiček, za kratko službico, za enkratno veseličico: pridobiti — priboriti ti je to, česar nobeno oko ni vidilo, uho ni slišalo, nobeno človeško serce ni občutilo, kar je Bog pripravil tistim — in le tistim, ki ga ljubijo — za vse večne čase!

